

Necîb el-Kîlânî ve “Cakartalı Kız” Adlı Romanı ile İlgili Bir İnceleme

A Study of Najib Al-Kaylani and His Work Jakarta’s Virgin

Kübra Kilci *

Öz

Necîb el-Kîlânî, 1950’li yılların sonlarından itibaren yazmaya başladığı birçok eserle İslâmî edebiyatın öncülerinden sayıldığı gibi kırk romanı, çok sayıda hikâye ve tiyatrosuyla da İslâm edebiyatına katkıda bulunmuş Arap yazar vasfını da taşımaktadır. el-Kîlânî, eserlerinde genel olarak ele aldığı konular itibarıyla farklı ülkelerdeki Müslümanların ve özellikle de Mısır halkının problemleriyle ilgilendiğini gözler önüne sermektedir. Eserlerinin birçoğu bazı dillere tercüme edilmiştir. Bu çalışmamızda çok sayıda eser kaleme alan Mısırlı şair, edebiyatçı, yazar ve eleştirmen aynı zamanda da modern Arap İslâm edebiyatının önde gelen şahsiyetlerinden biri olan Necîb el-Kîlânî’nin genel olarak hayatı, eserleri ve edebi kişiliğine yer verilecektir. Sonrasında ise “Cakartalı Kız” adlı romanının özeti verilip eser teknik ve tematik açıdan incelenecektir. Yazarın bu romanının ele alınma sebebi ise ülkemizde bazı eserlerinin tahlilinin tez olarak çalışılması ancak bu eserinin ise yalnızca çeviri stratejisi açısından ele alınmış olması ve bu çalışmada ele alınan yönde çalışılmamış olmasıdır. Bu vesile ile “Cakartalı Kız” adlı eser ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Necîb el-Kîlânî, Arap romanı, Modern İslâm-Arap edebiyatı, Cakarta.

Abstract

Najib Al-Kaylani is considered to be one of the pioneers of Islamic literature with his various Works he started to write from the late 1950s and onwards, as well as an Arab writer who contributed to Islamic literature with his numerous stories and dramas. Considering the themes that he discussed, Al-Kaylani indicates that he is concerned with the problems of the Muslims in different countries especially in Egypt. Most of his works were translated into a number of languages. In this study the life, the works and the literary personality of Najib Al-Kaylani who is an Egyptian poet, writer, critic and also one of the pioneer characters of Arab Islamic Literature, will be reviewed. Then the summary of the novel “Jakarta’s Virgin” will be included and will be studied in terms of technique and theme. The reason we choose this work of the writer is that the analysis of some other Works of him were studied in many thesis works, on the other hand “Jakarta’s Virgin” has only been assessed in terms of translating strategy whereas it has not been studied in the way we approached.

Keywords: Najib Al-Kaylani, Arabic novel, Modern Islamic-Arabic literature, Jakarta.

*Öğr. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara, Türkiye

E-mail: kubra.kilci@hbv.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0003-4200-2701>

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Kübra Kilci
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara,
Türkiye

Submission /Başvuru:
11 November/Kasım 2020
Acceptance /Kabul:
26 November/Kasım 2020

Atıf/Citation:
Kilci, Kübra. “Necîb el-Kîlânî ve “Cakartalı Kız” Adlı Romanı ile İlgili Bir İnceleme”, Istanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS), 3/2 (2020/2), 279-296.

Extended Abstract

Najib al-Kaylani b. Ibrahim b. Abdullatif al-Kaylani was born on 1 June 1931 as a child of a farmer family in Egypt, he spent his childhood in Sharshaba village of Garbiya village where he was born. He took literature and mathematics, Quran and hadith classes in the village school when he was four years old. He continued his education until he was seven, then he went to the primary school of his village to maintain his education.

The writer tried to read the diwan and dramas of Manfaluti, Rafî, Ahmed Shawki and Works of Taha Husain, when he was young. He was known as a successful and productive student who was organized in his studies and his education life.

During his university years he read several books about literature, philosophy and politics. He read not only Arab writers but also Western writers. His English knowledge enabled him to follow the works of Western writers. In 1954, he was sent to prison because of his membership of Ihvanu'l-Muslimin, hence his education was interrupted.

In prison, he wrote his first work called “Al-Tareek al-Taweel” by means of which he received the grand prize from the Ministry of Education in the field of novel. The writer has approximately ten prizes notably in the field of novel and short story. With the themes he discusses, he proves that he is interested in the problems of the Muslims in different countries, especially the problems of Egyptian people. He makes the reader feel his sensitivity about Islam by quoting Quran and Hadith.

The works of the writer were translated into some languages such as English, French, Chinese, Persian, Urdu, and the number of his works which were translated into Turkish is known as fourteen, 13 of them are his novels.

The novel whose original name is Azrâ'u Cakarta and which was translated into Turkish as “Cakartalı Kız” has 18 chapters.

The novel which was first translated into Turkish in 1977 and later in 2002 and 2017 by Ali Nar as “Cakartalı Kız” was again translated as “Cakartalı Mücadele” by Mehmet Nuri Çalışkan in 1993. The theme of the novel is consisted of the experiences in the circle of cruelty, injustice, iniquity and tortures in Indonesia.

The novel starts with a dialogue between the party leader and his wife Tanti, and ends when the words “The abiding is only Allah, And there, yes there is the eternity.” spill out of Hacı Muhammed's mouth who is Fatma's father, after she falls a martyr.

The novel essentially needs a story to be told to the reader and a narrator to tell this story. In this novel our narrator is the third person and it has the omniscient point of view which basically means to know everything, and provides wide opportunities in presenting the feelings and the thoughts of the characters and reveals the inner world and the minds of the characters, as well as it contains the observer's point of view.

The novel generally takes place in the 20th century. At the beginning of the novel the time is not mentioned, however it is predicted from lydid's drinking from his wineglass that

it is in the evening or at night. After that the novel continues with the chain of events upon which five weeks have been passed. Later on the time expressions such as Friday prayer, the day after the engagement, the time when the sun is close to the horizon, in the utter darkness, at night, close to dawn, the second day, two days later, after a couple of minutes, at about ten on Friday, at 11 at night, at the dawn while it is breaking are utilized. As a clear time, the dates of 30th September 1965 on Thursday, and the first Friday of September in 1965 at 6 in the morning are mentioned. Finally, the novel ends with the enunciation of the date with the expression “the fourth of December, a couple of minutes before the dawn”.

It is understood that the novel takes place in the mansion of Lydid in Jakarta, Indonesia. Later on the events continue between certain places. The mentioned places in the novel are a faculty in Jakarta, Kayravani Organization Center, Intelligence Department of the Communist Party, Fila, Fatma’s house, mosque, conference hall, prison, ministry office, party center, the president’s republic summer resort, street, the headoffice of the newspaper, Halim air base, the embassy of Iraq, the house of Abu Qasim and the house of Abu Hasan.

The novel is written in a simple, fluent and explicit tone the reason of which is thought to be able to address every part of the public. The writer drags the reader into the novel by transferring the inner world, feelings and thoughts of the characters to them. He gives the reader the opportunity of visualising the place or the character in his mind with the depictions he makes. When looked at the Arabic original of the novel it can be seen that the writer used the “fusha” language also at times he made use of the ayet and hadith.

Al-Kaylani who is known for his various works in the field of Islamic Literature, contributed to this field a lot and via his works he transferred cruelty that they suffered to the reader with an elegant language. He also tried to teach the reader an Islamic conscience and sensitivity. In the novel “Azrâ’u Cakarta” and “Cakartalı “Kız” with its Turkish name upon which we made this study thematically, the writer has discussed the cruelty, injustice that were experienced by non-Arab muslim societies rather than Arab societies. He used a tone which drags the readers into reading with curiosity, also chose to use a clear, plain and understandable language. As his other novels, he gave the reader the possibility to imagine the experienced situation by making use of his depictions.

Necib el-Kilani ve “Cakartali Kiz” Adli Romanı ile İlgili Bir İnceleme

GİRİŞ

Necib el-Kilani, 1950’li yılların sonlarından itibaren yazmaya başladığı birçok eserle İslâmî edebiyatın öncülerinden sayıldığı gibi kırk romanı, çok sayıda hikâye ve tiyatrosuyla da İslâm edebiyatına katkıda bulunmuş Arap bir yazar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazarın eserlerine bakıldığında eserlerinde Müslümanların sorunlarını, komünizm, siyonizm ve emperyalizm gibi akımların idaresi altındaki Müslümanların yaşadıkları zulüm ve katliamları edebî bir dille okuyucuya sunduğu görülmektedir. Bu romanları vasıtasıyla Türkistan, Endonezya, Nijerya, Bosna, Filistin ve Etiyopya’da yaşanan zulümleri de dile getirmiştir. Eserlerinin birçoğu İngilizce, Fransızca, Türkçe, Rusça, Farsça, İtalyanca, Çince, Endonezyaca ve İsveççe gibi dillere tercüme edilerek bu ülkelerin edebiyatına kazandırılmıştır.¹

1. Necib el-Kilani’nin Hayatı

Yazarın tam adı Necib el-Kilani b. İbrahim b. Abdullatif el-Kilani’dir.² 1 Haziran 1931 yılında çiftçi bir ailenin çocuğu olarak Mısır’da dünyaya gelen yazarın çocukluğu, doğduğu yer olan Garbiye şehrinin Şarşaba köyünde geçmiştir.³

Dört yaşındayken köy mektebinde okuma-yazma, hesap, Kuran-ı Kerim ve hadis gibi ilimleri öğrenmiştir. Yedi yaşına kadar burada eğitimine devam etmiş sonrasında köyündeki ilkokula başlayarak eğitimini sürdürmüştür.⁴

İlkokula devam ederken bir yandan da ailenin en büyük çocuğu olması hasebiyle ziraat işlerine yardım etmiştir. Küçük yaştan itibaren çeşitli hastalıklarla mücadele etmiştir.⁵

El-Kilani küçük yaşlarda iken Ahmed Şevki’nin divanı ve tiyatrolarını, Menfalûti, Rafi’î ve Tâhâ Huseyn’in eserlerini okumaya çalıştığını ifade etmiştir.⁶

¹ Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA), İsmail Durmuş, Ankara: 2019 "Kilani, Necib" maddesi, ek II, s. 65.

² Abdullah b. Sâlih el-‘Arini, *el-İtticâhu’l-İslâmi fi a’-mâli Necib el-Kilani’l-Kasasiyye*, Riyâd: Dâru Kunuz İşbiliyâ, 2005, s. 11; Durmuş, *a.g.m.*, s.65; Ulfet Demir, “Necib el-Kilani’nin “er-Raculu’l-Lezi Âmen” adlı Romanının Tahlili”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 3.

³ el-‘Arini, *a.g.e.*, s. 11; Muhammet Tasa, “Necib el-Kilani’nin Talâ’iu’l-Fecr Adlı Romanı”, *Nüşa Dergisi*, Yıl: VI, Yaz, 22 (2006), s. 82; Fatma Betül Beyca, “Necib el-Kilani Hayatı-Eserleri ve 20. Yüzyıl Arap Edebiyatındaki Yeri”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 40; Muhammed Seyf er-Rahmân, “İshâmâtu’d-Duktür Necib el-Kilani fi’l-Edebi’l-‘Arabiyyi’l-İslâmiyyi”, *Mecelletu’l-Kismi’l-‘Arabiyyi*, 24 (2017), s. 286; Durmuş, *a.g.m.*, s. 65.

⁴ Beyca, *a.g.e.*, s. 41.

⁵ Durmuş, *a.g.m.*, s. 65.

⁶ Musa Yıldız; Halil İbrahim Şanverdi, “Azrâ’u Cakartâ Adlı Romanın Türkçe Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, Bahar, 19 (2019), s. 249.

Yazar eğitim hayatında düzenli olarak derslerine çalışan, üretken başarılı bir öğrenci olarak bilinmektedir.⁷

1950 yılında liseyi bitiren el-Kılânî edebiyat veya hukuk okumak istemesine rağmen babasının tıp alanında okuması hususunda ısrar etmesi üzerine 1951 yılında I. Fuâd Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girmiştir.⁸

Üniversite hayatı boyunca edebiyat, felsefe ve siyasetle ilgili birçok kitap okumuştur. Sadece Arap yazarları okumakla yetinmeyip Batı'daki yazarları da okumuştur. İngilizce bilmesi Batılı yazarların eserlerini takip etmesinde büyük bir kolaylık sağlamıştır.⁹ 1955 yılında İhvânü'l-Muslimîn üyeliği sebebiyle cezaevine girmiş dolayısıyla eğitim hayatını yarıda bırakmıştır.¹⁰

Hapishanede “*et-Tarîku't-tavîl*” adlı ilk eserini kaleme almış ve bu eseri 1957'de Eğitim Bakanlığı'nın roman dalında birincilik ödülünü kazanmıştır.¹¹

1958 yılında eğitimine kaldığı yerden devam eden el-Kılânî 1959 yılında tıp diplomasını almıştır. Uzmanlık alanı olarak cerrahlık tercih etmiş ve doktorluk mesleğine başlamıştır. 1960 yılında evlenen yazar, dört çocuk sahibidir.¹²

1992'de emekliye ayrılan yazar yakalandığı pankreas kanseriyle altı ay mücadele etmiş ancak hastalığa yenik düşerek 6 Mart 1995 tarihinde Mısır'da vefat etmiştir.¹³

el-Kılânî'nin 40 roman, 10 hikâye kitabı, 9 şiir kitabı, 5 tiyatro eseri, 4 biyografik eser, 13 tıp kitabı, 14 edebi tenkit eseri ve 6 da diğer alanlarda yazmış olduğu eserler olmak üzere toplam 101 eseri bulunmaktadır.¹⁴ Bu eserleriyle başta roman ve kısa hikâye alanında olmak üzere on ödül almıştır.¹⁵

Yazar genel olarak ele aldığı konular itibariyle özellikle Mısır halkının ve bunun yanı sıra farklı ülkelerdeki Müslüman halkın problemleriyle ilgilendiğini ortaya koymaktadır. Eserlerinde İslâm'a olan hassasiyetini ayetler veya hadisler üzerinden alıntı yaparak okuyucuya hissettirmektedir.¹⁶

⁷ Beyca, *a.g.e.*, s. 41.

⁸ el-'Arînî, *a.g.e.*, s. 12; el-Velîd 'Abdurraû'f el-Minşâvî, “Necîb el-Kılânî: Dav'u'n 'alâ Sîratihi ve 'Atâihi'l-Edebiyyi”, *Mecelletu'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye*, 4 (2014), s. 254; Hemek, “Necîb el-Kılânî ve Türkistan Geceleri Adlı Romanı”, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 14.

⁹ Beyca, *a.g.e.*, s. 42.

¹⁰ *A.e.*, s. 43.

¹¹ Durmuş, *a.g.m.*, s. 65.

¹² Beyca, *a.g.e.*, s. 43.

¹³ Durmuş, *a.g.m.*, s. 65.

¹⁴ Hemek, *a.g.e.*, s. 42-57.

¹⁵ Ödülleri için bkz: el- Arînî, *a.g.e.*, s. 29.

¹⁶ Halil İbrahim Şanverdi, “Necîb el-Kılânî'nin Türkçeye Çevrilen Eserlerinin Çeviri Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019, s. 101.

Yazarın eserleri İngilizce, Fransızca, Çince, Farsça, Urduca gibi dillere çevrilmiş olup Türkçeye çevrilen eserlerinin sayısı ise 13’ü roman olmak üzere toplam 14 adet olarak bilinmektedir.¹⁷

2. “Cakartalı Kız” Adlı Romanın İncelenmesi

2.1. Romanla İlgili Genel Bilgiler

Orijinal ismiyle “*Azrâ’u Câkartâ*” Türkçeye ise “*Cakartalı Kız*” olarak çevrilen roman, on sekiz bölümden oluşmaktadır.

İlk olarak Ali Nar tarafından 1977, daha sonra 2002 ve 2016 yılında “*Cakartalı Kız*” olarak Türkçeye çevrilen eser, Mehmet Nuri Çalışkan tarafından ise 1993 yılında “*Cakartalı Mücahide*” olarak Türkçeye çevrilmiştir.¹⁸ Bizim ulaştığımız ve roman hakkında değerlendirme yaparken faydalandığımız baskısı ise 2002 yılında Ali Nar tarafından çevrilen baskıdır.

Eser adını, romanın ana kahramanlarından Cakartalı Fatma’dan esinlenerek almıştır.

2.2. Özet

Tarihi ve siyasi nitelikteki romanın konusunu Endonezya’da yaşanan zulüm, haksızlık, adaletsizlik ve maruz kalınan işkenceler çerçevesinde yaşananlar oluşturmaktadır.

Roman İydid ve karısı Tanti’nin aralarında geçen konuşmayla başlamaktadır. İydid eşine iltifatlar edip eski anıları hatırlatırken Tanti, eşinin içkiyi, kadını, nutuk atmayı ve şöhret sevdiğini bildiği için sinirli ve asık suratlı davranmaktadır. Aralarındaki diyalog İydid’in siyasi alandaki hayallerini anlatmasıyla devam eder. İydid, “burjuva artığı çağdışı herif” olarak nitelediği başkanı alaşağı etme niyetindedir. Bu hedefine ulaşınca Endonezya adasında, Cakarta sokaklarında kendi resimleri asılacak bütün gazeteler ondan bahsedecektir. Amacı komünizmin büyük önderlerinden olmak ve İslâm din bilginlerini sürmektir.

Bir gün fakültede İydid’in konuşmacı olduğu özellikle kız öğrencilere yönelik bir kongre düzenlenir. İydid konuşmasında kadın-erkek eşitliği, emperyalizm, helal ve haram kavramları hakkında konuşur. Kayravani teşkilatına bağlı kızlar onu alkışlayıp çığlık atar. Fatma söz hakkı alıp İydid’in bahsettiğinin aksine kadın ve erkek eşitliğinin olmadığını ve ilmin de bunu gösterdiğini ifade eder. İydid’in açıkladığı helal ve haram kavramlarını onun aksi bir açıklama ile anlatır. Marksizm ve İslâm arasında bir karşılaştırma yapar. Kayravani teşkilatına bağlı kızlar Fatma’nın fikirlerini tasvip edip kendilerini onu alkışlamaktan alıkoyamazlar. İydid

¹⁷ A.e., s. 102.

¹⁸ A.y.

bu durum karşısında tekrar konuşmaya başlar. İslâm'ın gerçekleşmesini istediğini ancak bir grubun, Müslüman olduğu halde halk için yoksulluk, hastalık ve cehalet istediğini ifade eder. Oysaki İslâm cehalet, yokluk ve çaresizlikle savaşmaktadır ve bu da komünizmin baş çağrısıdır. Ona göre İslâm ve Komünizm aynı şeydir. Kızlar da İslâm'la komünizmin nasıl aynı tutulduğu konusunda şaşırırlar. Fatma İydid'e dalga geçip halkı aldattığını söyler. Ardından salondakiler Fatma'yı alkışlarla desteklerler. İydid Fatma'ya daha sonra görüşmeyi teklif eder. Fatma görüşme konusunda tereddüt eder ancak ertesi gün teşkilat merkezine gider. Konuşmaları aynı konu üzerinde devam eder.

İydid, komünist partisine bağlı istihbarat kısmına gider. Orada öldürülecek ve tutuklanıp sürülecek gazete yazarları hakkında vs. istihbarat şefiyle görüşme yapar. O gün Fatma'ya iftira kampanyası planı düzenlerler. Daha sonra, İydid randevulaştığı Albay Ontong'la devrim hakkında görüşmek üzere oradan ayrılır.

Fatma için planlanan iftira işlemeye başlar; iffetine laf söylenir, alaylar edilir ve tüm bunların neticesinde Fatma için üniversite hayatı adeta bir cehenneme dönüşmüştür. Fatma bu olayların akabinde daha önceden kendisine talip olan üniversiteden arkadaşı Ebu Hasan'la evlenmek istediğini babasına söyler. Babası bu fikrini onaylar ve sözlenirler.

Fatma bir gün konferans salonunda yalan ve dedikodulara meydan okuduktan sonra, oradakiler medreseleri teftiş için çıkan ancak bir haftadır dönmeyen babası Hacı Muhammed İdris'i sormaya başlarlar. Fatma'nın nişanlısı da bu durum karşısında şüphe duyup kayın babasını aramaya çıkar.

Hacı Muhammed İdris ise teftiş görevini bitirdikten sonra gemiye binmiştir. Bir müddet sonra geminin Orta Cava'ya doğru gittiğini fark eder ve oradan geçen diğer gemilerden birine binerek o gemiden ayrılmak ister. Ancak birden saldırıya uğrar ve şuurunu kaybeder. Uyandığında kendini ağzı bağlanmış, elleri ve ayakları kelepçeli bir şekilde bulur. Gemide bazı işkencelere maruz kalır. Gemi adalardan birinin rıhtımına demirler ve Hacı Muhammed İdris, jeeple şehirden uzak bir hapishaneye getirilir. Orada da çeşitli işkencelere maruz kalır. Gardiyan ve beraberindeki iki kişi kendi duymak istediklerini itiraf ettirme çabası içerisindeyler.

Ebu Hasan, Hacı Muhammed'in izini bulamadan geri döner. Sadece gemiye bindiğini öğrenebilir. Fatma ise bir gün kapının altında babasından haber veren bir mektup bulur ancak kimden geldiği belli değildir. Bunun üzerine İydid'le görüşmek ister ve bakanlık makamına gider. Orada görüşemez, ertesi gün parti merkezine gider fakat yine görüşemez. Bir yakın dostu Kayravani teşkilatından Cemile adında bir kadınla görüşmesini söyler. Bunun üzerine Fatma gidip durumunu ona açıklar. Cemile ise karşılığında rüşvet ister. Fatma da istenilen parayı toplayabilmek için borç alır.

Ebu Hasan, bir gün fakültede Hacı Muhammed İdris'in fotoğraflarını ve gelen mektubun fotokopisini asar. Ardından konuşmaya başlar ve komünist parti taraftarlarıyla Maşumi teşkilat taraftarlarının arasında kavga çıkmasına sebep olur.

Dolayısıyla onu nezarete alırlar. Orada hâkime her şeyi açıklar. Cemile rüşvet aldığını reddeder. Ebu Hasan mahkemeye çıkmak üzere merkez hapishanesine getirilir.

Fatma görüşmek için İydid’in köşküne gider. O ise görüşmek istemez ancak eşi onunla görüşeceğini söyler. Eşi, babası konusunda Fatma’ya yardımcı olacağına dair söz verir. Bir gün İstihbarat memuru Fatma’nın evine gelip Hacı Muhammed hakkında sorular sorar.

İydid, başkan ile köşkünde görüşür. Başkan bazı generallerin yok edilmesi gerektiğini söyler. Devrim yapıp Endonezya’yı nasıl komünizm devleti haline getireceklerinden ve bütün güney Asya’ya nasıl hükmedeceklerinden bahsederek.

Fatma ise bir gün babasıyla dostluğu olan bir gazete idarehanesine gider. Orada başyazarla görüşür. Gönlüne işleyen cümleleri anlatma fırsatı bulacağını umarak gazetede yazmak istediğini dile getirir ve orada çalışmaya başlar. Annesinin, idarecilerin ve hâkim partinin bir gazeteci olarak ona saldırma tehlikesi olduğundan ve okulunu önemsemesi gerektiğinden dolayı çalışmasına gönlü olmaz fakat babası dönünceye kadar onu serbest bırakır.

Cemile, Fatma yokken evlerine gelip babasının durumunun iyi olduğunu haber verse de onlar Cemile’nin kendileriyle dalga geçtiğini düşünürler.

Hacı Muhammed İdris’i yok etme planını uygulamak üzere Enanec’e görev verilir. Onu kaçırmaya çalışırken vurmasını isterler. Enanec, Hacı Muhammed İdris’e onu hapishaneden kaçıracağını söyler. Fakat o yaptığı işkenceleri hatırlar, ona güvenmez ve kaçmak istemez. İkinci gün yine gelir bu sefer zorladığı için Enanec’in önüne düşer. Birden kurşunlar yağar ve Enanec vurulur. Ardından da Hacı Muhammed vurulur ancak o ölmeyip sadece yaralanmıştır. Enanec’in kendisini kaçırmak isterken kurban olduğunu düşünerek üzülür. Ancak bunu planlayan komiserin asıl amacı ikisinden de kurtulmaktır. Zira Enanec de bütün suçları toplayan bir kütük defteri gibidir.

30 Eylül 1965 Perşembe günü Albay Ontong’un işaretiyle devrim başlar. Birçok general öldürülür veya kaçırılır. Caddeler cesetlerle dolar. Ertesi gün radyoda ilk bildirimlerini yayınlarlar. Fatma bu durum karşısında kendini sokağa atıp gazetede idarehanesine gider. Göstericiler orayı taşlamaya başlarlar. Kurşunlar yağar. Fatma silahla birini vurur. Yangın çıkar, sanat yazarı hariç hepsi oradan kaçıp kurtulur. Baş gardiyanın emriyle Ebu Muhammed’in kaldığı hapishanedeki hücrede mahkumlar sırayla kurşuna dizilirler. Hacı Muhammed İdris ise pansuman odasındadır. Pansumancı kurtulması için onu saklar. Radyoda Ebu Haris Nasutiyon’un yardımcısı Suharto ile komutanı ele geçirdiği ve Cakarta’yı kuşattığı duyurulur. Teğmen Subarco gelir ve hapishanedeki gardiyanları hücrelere doldurur. Ertesi gün Subarco, Hacı Muhammed’i Cakarta’ya göndermek için plan hazırlar ve Hacı Muhammed hapisten kurtulup evine döner. Döndüğünde çocuklarının Ebu Haris komutasında savaşta vazifeli olduklarını öğrenir. Bir müddet sonra Ebu Hasan da hapisten çıkarılır. Komünistler yenilmesi üzerine başkomutanlık, İydid ve diğer eylemci

komünist şeflerin aranması için genel seferberlik ilan eder. Fatma da arama faaliyetine katılır. İydid tanıdığı olan Ebu Kasım'ın evinde saklanır ancak bulunur ve yakalanır. Fatma karşısına geçip yakalanmasında az da olsa payının olduğunu ve hayatı boyunca bundan şeref duyacağını ifade eder.

Komünist bir kız ise gazetede İydid'in yakalandığını gördüğünde bunun intikamını alacağını söyler. İydid'in idam hükmü infaz edilir. Sukarno dostlarının yok olmasına sinirlenir. Zafer elde edilir. Ebu Hasan ve Ebu Muhammed hapisten çıkar ancak Fatma tahta bir sandık içerisinde döner....

2.3. Romanın Yapı Unsurları

2.3.1. Olay Örgüsü

Çoğunlukla düz ve zaman zaman da ilmekli olay örgüsüyle ele alınan romandaki olay zinciri, parti lideri ve eşi Tanti'nin aralarında geçen konuşmayla başlamıştır. Hacı Muhammed İdris'in teftiş görevini bitirdikten sonra kaçırılıp uzak bir hapishaneye getirilmesi, Ebu Hasan'ın, Hacı Muhammed'in izini bulmak üzere yola çıkması, Ebu Hasan'ın mahkemeye çıkması, Enanec'in, Hacı Muhammed İdris'i hapishaneden kaçırma teşebbüsü, 30 Eylül 1965 Perşembe günü Albay Ontong'un işaretiyle devrimin başlaması, Ebu Hasan ve Ebu Muhammed hapisten çıkması, eylemci komünist şeflerin aranması için genel seferberliğin ilan edilmesi, İydid'in idam hükmünün infaz edilmesi ile devam edip Fatma'nın şehit olup babası Hacı Muhammed'in ağzından “*Bâkilik yalnızca Allah'a mahsustur. Ve orada, işte orada ebedilik.*”¹⁹ sözünün dökülmesiyle son bulmuştur.

2.3.2. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Roman ana karakteri itibarıyla okuyucuya anlatılacak bir öykü ve bu öyküyü aktaracak bir anlatıcıya ihtiyaç duyar.²⁰ Bu romanda anlatıcı 3.tekil kişi (o) olup; bakış açısı olarak her şeyi bilme esasına dayanan kahramanların duygu ve düşüncelerini sunmada geniş imkânlar sağlayan kahramanların iç dünyalarını zihinlerinden geçen duygu ve düşünceleri açığa çıkaran,²¹ tanrısal bakış açısı ve gözlemci figürün bakış açısı ile ele alınmıştır.

¹⁹ Necib el-Kilânî, *Azrâ'u Câkartâ*, Kahire: Dâru's-Suhûh, 2013, s. 264.

²⁰<http://www.yenimakale.com/roman-ve-oyku-incelemesinde-kisiler-kadrosu-ve-bakis-acisi.html>, (Erişim: 08.10.2020); Şerife Dede, “Cibrân Halil Cibrân ve “El-Ecnihatü'l-Mutekessire” (Kırık Kanatlar) İsimli Romanın Mehcer Edebiyatındaki Yeri”, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 57.

²¹ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı I*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2016, s. 57-58.

2.4. Kişiler Kadrosu

Anlatı sisteminde kişi, daima önemli olmuştur. Nitekim olayı canlandırmada kişiler vazgeçilmez öğelerdir. Kişilerin olayın canlandırılması ve okuyucunun anlatı dünyasına çekilmesi açısından değeri ve önemi tartışılmazdır.²² Romandaki kişi kadrosu şu şekildedir:

2.4.1. İydid:²³ Alkol kullanan biri olarak okuyucu karşısına çıkmaktadır:

*“İydid kadehini beşinci kez boşalttı”*²⁴

Fiziksel olarak orta boylu, esmer tipik Endonezyalıdır. Eşinin nazarında ise içki, kadın, nutuk atma ve şöhret seven yalancı biridir. Kendini ezilen emekçi halkın hizmetçisi olarak nitelemektedir.

Bakan ve Müslüman olduğunu söyleyen Kayravani Komünist partisi lideridir. Endonezya'nın tanrısı olmak istemektedir. Geleceğin komünizmin olduğunu düşünmektedir. Komünizmin büyük önderlerinden olma çabası içerisinde. İslâm din bilginlerine de antipati beslemektedir. Dedesi tatarlıdır. Bu sebeple Moğol ve Tatar tarihine; Zenci, Karamita, Romalı köleler ve İran'daki Mazdek adamlarına hayrandır.

Kendisine hükmedilmesinden nefret eden biridir. Ona göre Allah tekrar diriltmez ve hesap sormaz. Gazete ve dergilerde yazmaktadır. Ancak cemiyetteki kişiliği kötü olarak bilinmektedir. Âmir Şerafeddin'in sadık talebesidir.

2.4.2. Tanti: İydid'in karısı ve en yakın arkadaşıdır. İydid'in ifadesiyle hem hanım hem de bir yoldaş ve ışık kaynağıdır. Fatma'ya babası konusunda yardımcı olma sözü verir.

2.4.3. Fatma: Yirmi yaşlarında, gözleri hayat, iman ve cesaret ışıklarıyla parlayan, uzun kollu elbise giymiş, başında saçlarını örten beyaz bir şal ile romandaki yerini almaktadır.²⁵

2.4.4. Ebu Hasan: Fatma'nın babasının tasviriyle Maşûmî gençliğinin en seçkinlerindedir. Fakir olan babası da iyi bir insandır.²⁶ Fatma'nın nişanlısıdır. Babası onu küçükken hafız mektebine vermiştir. Lise döneminde bir yandan okurken bir yandan da matbaada çalışmıştır.

2.4.5. Hacı Muhammed İdris: Fatma'nın 60 yaşındaki babasıdır. Birçok yeri dolaşmış, Ezher'de okumuş, Kâbe'yi ziyaret etmiş ve Avrupa görmüş bir insandır.

²²<http://www.yenimakale.com/>. a.g.m.

²³ Kitabın Arapça aslında الزعيم (lider) kelimesi kullanılmış olup isim verilmemiştir. Ancak romanın konusuna bağlı olarak romanın yaşandığı dönemdeki liderin ismi ödünç alınarak Türkçe sesletime uygun olarak bu isim verilmiştir. Bkz: Musa Yıldız; Halil İbrahim Şanverdi, a.g.e., s. 251.

²⁴ Necîb el-Kiylânî, *Cakartalı Kız*, çev: Ali Nar, İstanbul: Elif Yayınları, 2002, s. 7.

²⁵ el-Kilânî, a.g.e., s. 18; el-Kiylânî, a.g.e., s. 15.

²⁶ A.e., s. 35.

Bunun dışında Endonezya'nın en büyük partisi olan "Mûşûmî" İslâm teşkilatının²⁷ kurduğu İslâm medreselerinin yöneticisidir.²⁸

2.4.6. Ontong: Cumhurbaşkanı, Albay. Romanda şu şekilde tasvir edilmektedir:

*"Muhafız alay komutanı Ontong, genç ve büyük emeller peşinde bir kahraman gibiydi. Bağlılığına çalışkanlığına dair çok sayıda takdirnameleri vardır. Ve iyi bir mevkii vardı. Şakayı sevdiği kadar, çalışmayı da severdi. Ona sirayet etmenin yolu, övmektir. Zekâsı ve kahramanlığı övülmüştü."*²⁹

2.4.7. Cemile: Komünist Kayravani teşkilatındandır. O ve eşi partinin seçkin üyelerindedir. Çok asabi, çok konuşan ve çok şiirli tekerleme söyleyen bir tiptir.

2.4.8. Sukarno:³⁰ Başkan, Marksizm'e sempati duyan biridir.

2.4.9. Enanec: Gardiyan, ayrıca içki içen ve cinayet işlemiş olan biridir. Romanda şu şekilde tasvir edilmiştir:

*"Enanec çavuş, tipik bir ahmak gibi iri gövdesi, donuk bakışları ve itaatkâr tavırlarıyla ayakta duruyordu. Ne olursa olsun emri yerine getirirdi. Çarpışmada önde giderdi, çünkü komutanı öyle istemiştir. Köle olmak için yaratılmıştı."*³¹

*"Enanec vaktinin çoğunu bu hapisanede geçiren bir adamdı. Burada kalmaya bayılırdı. Dışarı çıkınca sıkıntı duyardı..."*³²

Romandaki diğer kişiler: Albay Ontong'un sevgilisi Morini, İstihbarat şefi Rami, Fatma'nın annesi, mescidin hatibi, bir gemici, elektrik mühendisi, Halim Havacılık Üssü subayı, başgardiyan, sorgu hâkimi, baş muhafız, Hacı Muhammed İdris'i aramakla sorumlu istihbarat memuru Carifudin, gardiyanlar, askerler, bekçiler, Ebu Hasan'ın anne ve babası, özel muhafız, başyazar, komutan, hapisane nöbetçisi, komiser, pansumancılardan biri, gazete çalışanları, Kara Kuvvetleri Komutanı General Ahmet Yani, Ebu Haris Nasutiyon ve karısı ile küçük kızları Edi İram, Cemile'nin kaynanası, jandarma, teğmen Subarco, Ebu Kasım, komünist bir kız.

2.5. Zaman

Roman genel itibariyle yirminci yüzyılda geçmiştir. Romanın başlangıcında zaman belirtilmemiştir. Ancak İydid'in içki içmesinden olay örgüsünün akşam veyahut gece gibi başladığı tahmin edilmektedir. Sonrasında ise roman, üzerinden beş hafta geçen bir olay örgüsü anlatımıyla devam eder. Daha sonra ise; cuma

²⁷ Endonezya'nın en büyük partisidir.

²⁸ El-Kiyânî, a.g.e., s. 18.

²⁹ A.e., s. 27.

³⁰ Kitabın Arapça aslında الرئيس (başkan) kullanılmış olup çevirmen Sukarno adıyla çevirmiştir.

³¹ A.e., s. 122.

³² A.e., s. 126.

namazı, söz kesilmesinin ertesi günü, güneşin ufka yaklaştığı zaman, zifiri karanlık, gece, fecre yakın, ikinci gün, iki gün sonra, birkaç dakika sonra, cuma günü sabah on civarı, gecenin on biri, tan yeri şafak atarken gibi genel zaman ifadelerine yer verilmiştir. Net bir zaman olarak ise 30 Eylül 1965³³ Perşembe günü ve 1965’in ekiminin ilk cuma günü sabah saat altı tarihi verilmiştir. En son aralık ayının dördü fecirden birkaç dakika önce ifadesi açıkça belirtilerek roman son bulmuştur.

2.6. Mekân

Mekân genel anlamıyla olayın varlık bulduğu yer; şahısların içinde yaşadıkları, kendi oluşlarını farkına vardıkları alandır. Mekân, vakanın bir öğesi olması itibariyle aksiyonun oluşmasında veya şekil almasında da etkili olmaktadır.³⁴

Romanda vakanın mekân olarak Endonezya Cakarta’da³⁵, İydid’in köşkünde yani kapalı mekânda başladığı anlaşılmaktadır. Daha sonra ise, genellikle belli başlı mekânlar arasında tekrarlanarak devam etmektedir. Romanda adı geçen mekânlar ise Cakarta’da bir fakülte, Kayravani örgüt merkezi, komünist partisine bağlı İstihbarat kısmı, Fila, Fatma’nın evi, cami, konferans salonu, hapishane, bakanlık makamı, parti merkezi, başkanın yazlık cumhuriyet köşkü, cadde, gazete idarehanesi, Halim Hava Üssü, Irak elçiliği, Ebu Kasım’ın evi ve Ebu Hasan’ın evidir.

2.7. Dil ve Üslup

Roman basit, akıcı ve açık bir üslupla yazılmıştır. Bunun nedenin de her kesime hitap edebilmek olduğu düşünülmektedir. Yazar, kişilerin iç dünyalarını, duygu ve düşüncelerini aktararak okuyucuyu romanın iç dünyasına çekip götürmektedir. Kullanmış olduğu tasvirlerle, okuyucuya tasvir edilen şahıs veya bir mekânı zihninde canlandırma fırsatı sunmuştur. Eserin Arapça aslına bakıldığında yazar fasih Arapça kullanmış olup kimi zaman ayet ve hadislerden yararlanmışır. Yazarın kullanmış olduğu tasvir, ayet ve hadis örneklerine ise anlatım teknikleri başlığı altında yer verilecektir.

2.8. Anlatım Teknikleri

-Anlatma Tekniği: Bu teknik okuyucu ile eserin arasına anlatıcının müdahil olduğu bir tekniktir.³⁶

³³ Bu tarih Endonezya’da başarısızlıkla sonuçlanan askeri darbe teşebbüsü olan 30 Eylül Hareketine tekabül etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz: https://tr.wikipedia.org/wiki/30_Eyl%C3%BC_hareketi, (Erişim: 12.11.2020).

³⁴ Mehmet Narlı, “Romanlarda Zaman ve Mekân Kavramları”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/7 (2002), s. 98-99.

³⁵ Endonezya’nın başkentidir.

³⁶ Demir, *a.g.e.*, s. 53.

*“Uzaklarda hapisanesindeki Hacı Muhammed İdris’e gelelim: Renk ve şekli değişmişti. İhtiyarlığına ve sağlık durumuna bakmadan sürekli dövüyorlardı.”*³⁷

-Gösterme Tekniği: Tekin’in ifadesine göre gösterme tekniğinin tipik örneği romandaki diyaloglardır. Bu diyaloglar olayın akışına göre ya sadece diyalog ya da konuşmaların arasına bazı bağlantı cümleleri eklenerek okuyucuya sunulur.³⁸

“Titreyen eliyle kâğıdı tuttu ve dedi ki:

“-Evlatlarım bana inanın, isteğiniz gerçekten tuhaf, ben üstelik konuşulanları iyi de anlayamıyorum.”

“-Sana emr olunanı yapmak zorundasın, yoksa hayatına son veririm.”

“-Ben ölümden korkmam.

*“-Önemli değil. Sen buradayken hayat nice zaman sürüp gidecek.”*³⁹

-Tasvir Tekniği: Fatma’nın beklediği oda şu şekilde tasvir edilerek mekân tasvirine yer verilmiştir:

*“Şimdi Fatma’nın oturup beklemekte olduğu oda, kırmızı renklere dalgalanıyordu. Duvarları kıymetli halılarla donanmıştı.”*⁴⁰

İydid’in özellikleri şu şekilde tasvir edilmiştir:

*“...Gözleri geçici bir neşeyle parlıyordu. Yüzünde sıkıntı ve kederden iz yoktu. Orta boylu tatlı esmer, tam anlamıyla tipik Endonezyalıydı...”*⁴¹

-Mektup Tekniği: Fatma kapının altında kimden geldiği belli olmayan bir mektup bulur. Bu mektup okuyucuya aktarılarak mektup tekniğine yer verilir:

*“Hacı Muhammed İdris, size rahmet diliyor ve hapsoldüğü yerden kurtulması için acele aracı olmanızı istiyor. O çetin işkenceye tabi tutuluyor. Bir an gecikmeye gelmez...”*⁴²

-Özetleme Tekniği: Daha çok eski klasik eserlerde tercih edilen bu teknikte, anlatıcı olayları, kişileri veya hakkında bilgi vermek istediği herhangi bir şeyi özetleyerek anlatır.⁴³

“İydid beş gün ortadan kaybolduktan sonra döndü. Bu esnada Endonezya adalarının çeşitli bölgelerini dolaşmıştı. Gayesi de, parti merkezi adına Orta, Doğu ve Batı Cava, Sumatra ve öbür adaları ziyaretti. Çokça,

³⁷ el-Kiyâlî, a.g.e., s. 77.

³⁸ Tekin, a.g.e., s. 212.

³⁹ el-Kiyâlî, a.g.e., s. 55.

⁴⁰ A.e., s. 20.

⁴¹ A.e., s. 7.

⁴² A.e., s. 64.

⁴³ Rukiye Aydemir, “Abdulmecid b.Cellûn’un Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Vâdi’dimâ’ Adlı Eserinin Tahlili”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s. 47.

Solova, Kediri, Madiyo ve Cyibo vs. gibi şehirlere de uğradı. Bu gezi sırasında onlarca nutuk vermiş, yüzlerce de toplantı yapmıştı...”⁴⁴

Yukarıdaki cümlelerde görüldüğü üzere yazar, başkanın parti adına yaptıklarını özetleme tekniği kullanarak anlatmayı tercih etmiştir.

-Geriye Dönüş Tekniği: İçinde bulunulan zamandan geçmişe dönüşün verildiği tekniğidir.⁴⁵

“Hacı Muhammed birden Mekke’ye gittiği anları hatırladı. Binlerce insan kurtuluş yeri Harem’e, Kabe’ye koşuyor, Güvercinler uçuşuyor. Avuçlar göğe açılmış, her renk ve ırktan insanlar...”⁴⁶

“Taşradaki günlerimde, Moskova semalarında üzerime doğmuştun. Ne güzel anlardı...”⁴⁷

“Bana Hollandalı bir komünist mühendis memleketimizde Hollanda emperyalizmi döneminde- demişti ki: “İydid, sizin kalkınmanızın tek engeli dindir.”⁴⁸

-Montaj Tekniği: Genel kültür bağlamında bir değer ifade eden anonim, bireysel veya ilahi nitelikte bir metnin belli bir amaçla eserde kalıp halinde kullanılması⁴⁹ şeklinde tanımlanan montaj tekniği olarak karşımıza bazı hadis, ayet, tesbihat ve şiir örneği çıkmaktadır. Bu tekniğin örnekleri aşağıdaki cümlelerde göze çarpmaktadır:

“Ve aniden aklına parlak bir kanaat geldi: “Hak (çiğnenmesi) karşısında susan dilsiz şeytandır.” kesitiyle hadise yer verilmiştir.⁵⁰

Romanda Hacı Muhammed’in “*Lâ ilâhe illâ ente subhâneke innî kuntu mine ’z-zâlimîn*” sözlerini zikrettiği aktarılarak tesbihata yer verilmiştir.⁵¹

Montaj tekniğine başka bir örnek olarak şu kesit karşımıza çıkmaktadır:

“Hacı Muhammed İdris, gözleri yaştan bulutlanarak dedi ki; “-Allah Rasûlü (S.A.S) Yüce Rabbimizden getiriyor: “Ey kullarım ben nefsimi zulmü haram kıldım ve aranızda da yasakladım. Haksızlık yapmayın!”⁵²

Diğer bir sayfada ise:

⁴⁴ el-Kiylânî, a.g.e., s. 82.

⁴⁵ Aydemir, a.g.e., s. 47.

⁴⁶ el-Kiylânî, a.g.e., s. 53-54.

⁴⁷ A.e., s. 7.

⁴⁸ A.e., s. 12.

⁴⁹ Betül Şahin, “Cemal Fayiz ve “Anâkîdu’l-Beşer” adlı Öykü Koleksiyonu”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 49.

⁵⁰ el-Kiylânî, a.g.e., s. 36.

⁵¹ A.e., s. 50.

⁵² A.e., s. 53.

*“Allah kitabında der ki: Köpük atılır gider, insanlara faydalı olan şey ise yeryüzünde kalır.”*⁵³ ayeti aktarılarak yine montaj tekniğiyle romana renk katılmıştır.

Karşımıza bir de şiir örneği çıkmaktadır:

“Eski bir Arap şairi der ki:

Her yolcu bir gün eve dönecektir,

*Şayet selamet ve dönüş nasip olursa.”*⁵⁴ mısraları aktarılarak içinde bulunulan durum şiirle pekiştirilmiştir.

-Diyalog Tekniği: Anlatma tekniği kadar olmasa da diyalog tekniği de çokça kullanılmıştır:

“Fatma döndüğünde annesini üzgün bekler buldu:

“-Kızım neredesin?

“-Benim için endişe etme”

*“-Babana olan yetmez mi, hem senin âdetin değildi böyle gecikmek...”*⁵⁵

-İç Çözümleme Tekniği: Romanda sıklıkla başvurulan bir tekniktir. Anlatıcı okuyucu ile kahramanın arasına girip kahramanın psikolojisini ve zihninden geçenleri dışa aktarmaya çalışır.⁵⁶

*“Ebu Hasan küçümsenmez derecede hüznüydü. Fatma’yı hatırladı, anladı ki o kendisi için su ve ekmek kadar lüzumludur. Belki o bundan da fazla bir şey. Ruh ve vicdanının bir parçası gibi biçimleniyor. Ona olan büyük aşkın derinliği nispetinde de vesvesesi başlıyordu: acaba vazgeçebilir miydi kız? Kalbi bir başkasına bağlanır mıydı? Olursa, korkunç şey. Kendi kendine güldü: “Kalbine doğan bu yaralayıcı anılar da ne oluyordu?...”*⁵⁷

-İç Monolog Tekniği: Okuyucunun, kahramanın iç dünyasıyla karşı karşıya kaldığı tekniktir.⁵⁸ Ebu Hasan’ın tek başına hücrelerinde feryada başlaması bu teknik aracılığıyla aktarılmıştır:

- “Ben ne konuşuyorum? Yıkılıştan şikâyetleniyorum, ümitsizlik çukuruna sürükleniyorum. Pişmanlık ateşini tutuşturuyorum. Hayır hayır...”

⁵³ A.y., (İlgili ayet Ra’d suresi 17. ayettir).

⁵⁴ el-Kilânî, a.g.e., s. 249.

⁵⁵ el-Kiyâlânî, a.g.e., s. 117.

⁵⁶ Tekin, a.g.e., s. 284.

⁵⁷ el-Kiyâlânî, a.g.e., s. 91.

⁵⁸ Aydemir, a.g.e., s. 47.

-Bilinç Akımı Tekniği: Karakterin duygu ve düşüncelerinin seri ancak düzensiz bir şekilde iç konuşma olarak verilmesidir.⁵⁹ Karakterin aklında kurduğu planlar ve yapmak istedikleri bu teknik vasıtasıyla verilir.⁶⁰

*“Acaba babasının kaybolma olayı çevresinde gürültü koparsa bir sonuç çıkar mıydı? Olan biten için bir röportaj mı yapmalıydı. “Cemile ve kaybın sırrı” gibi bir büyük manşet atsaydı, nasıl olurdu? Ve bir fikir pırladadı: Yatağından fırladı...”*⁶¹

SONUÇ

İslâmî edebiyat sahasında vermiş olduğu birçok eserle tanınan el-Kilânî, bu alana katkıda bulunmuş ve yine eserleri aracılığıyla Müslümanların yaşamış olduğu haksızlıklar, maruz kalmış oldukları zulümlerle, vermiş oldukları mücadeleler vs. gibi konuları edebi bir dille okuyucuya aktarmıştır. Aynı zamanda okuyucuya İslâmî bilinç ve duyarlılık aşılama çabasıdır. Tematik incelemesini yapmaya çalıştığımız “‘Azrâ’u Cākartâ” Türkçeye tercüme edilen adı ile “Cakartalı Kız” romanında yazar, Arap toplumundan ziyade Arap olmayan Müslüman toplumun yaşadığı zulmü, adaletsizliği, mücadeleleri konu edinmiştir. Yazar, okuyucuları merakla okumaya sürükleyecek bir üslup kullanmış, sade, anlaşılır ve yalın bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Her romanda olduğu gibi tasvirlerle yer vererek okuyucuya yaşanılan durum ya da mekânı hayal etme imkânı sağlamıştır. İslâmî edebiyatın bir parçası olan Kuran ayetleri, hadis gibi dini örneklerle başvurarak da konuyu dini açıdan pekiştirmiştir. Roman az da olsa romantik unsurları barındırmış ve tarihi geçmişten örnekler verilerek mazi hatırlatılmıştır.

⁵⁹ Tekin, *a.g.e.*, s. 295.

⁶⁰ <https://www.turkedebiyati.org/geriye-donus-ic-cozumleme-ve-bilinc-akisi-teknigi/>, (Erişim: 08.10.2020).

⁶¹ el-Kiylânî, *a.g.e.*, s. 118.

Kaynakça/Reference

- el-'Arîni, Abdullah b. Sâlih. *el-İtticâhu'l-İslâmî fi a'mâli Necîb el-Kîlânî'l-Kasasiyye*, Riyâd: Dâru Kunûz İşbîliyâ, 2005.
- Aydemir, Rukiye. "Abdulmecîd b. Cellûn'un Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Vâdi'dimâ' Adlı Eserinin Tahlili", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Beyca, Fatma Betül. "Necip el-Kilani Hayatı-Eserleri ve 20.Yüzyıl Arap Edebiyatındaki Yeri", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Dede, Şerife. "Cibran Halil Cibrân ve "El-Ecnihatu'l-Mutekessire" (Kırk Kanatlar) isimli Romanın Mehcer Edebiyatındaki Yeri", Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Demir, Ulfet. "Necîb el-Kîlânî'nin "er-Raculu'l-Lezî Âmen" adlı Romanının Tahlili", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Hemek, Zafer. "Necîb el-Kîlânî ve Türkistan Geceleri Adlı Romanı", Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- el-Kiylânî, Necîb. *Cakartalı Kız*, çev: Ali Nar, İstanbul, Elif Yayınları, 2002.
- el-Kîlânî, Necîb. *'Azrâ'u Câkartâ*, Kahire: Dâru's-Suhûh, 2013.
- el-Minşâvî, el-Velîd 'Abdurraû'f. "Necîb el-Kîlânî: Dav'u'n 'alâ Sîratihi ve 'Atâihi'l-Edebiyyi", *Mecelletu'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye*, 4 (2014), s. 252-275.
- Narlı, Mehmet. "Romanlarda Zaman ve Mekân Kavramları", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/7 (2002).
- Seyf er-Rahmân, Muhammed. "İshâmâtü'd-duktûr Necîb el-Kîlânî fi'l-Edebi'l-'Arabîyyi'l-İslâmiyyi", *Mecelletu'l-Kısmi'l-'Arabîyyi*, 24 (2017), s. 285-298.
- Şahin, Betül. "Cemal Fayiz ve "Anâkîdu'l-Beşer" adlı Öykü Koleksiyonu", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Şanverdi, Halil İbrahim. "Necîb el-Kîlânî'nin Türkçeye Çevrilen Eserlerinin Çeviri Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019.
- Tasa, Muhammet. "Necîb el-Kîlânî'nin Talâ'iu'l-Fecr Adlı Romanı", *Nüşha Dergisi*, 22 (2006), 81-94.
- Tekin, Mehmet. *Roman Sanatı -I*, (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2016.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İsmail Durmuş, Ankara: 2019, Ek II., "Kîlânî, Necîb" maddesi, s. 65-67.

Yıldız, Musa; Şanverdi, Halil İbrahim. ‘‘Azrâ’u Câkartâ Adlı Romanın Türkçe Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi’’, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, 19 (2019), s. 237-262.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.turkedebiyati.org/geriye-donus-ic-cozumleme-ve-bilinc-akisi-teknigi/>,
(Erişim: 08.10.2020)

<http://www.yenimakale.com/roman-ve-oyku-incelemesinde-kisiler-kadrosu-ve-bakis-acisi.html> (Erişim: 08.10.2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/30_Eyl%C3%BCl_hareketi(Erişim: 12.11.2020)